

ZAPSÁNO VE ŠKOLNÍ KRONICE

Školní kroniky bylo nařízeno psátí hned po vydání základních říšských a zemských zákonů školních před 70 roky. Založení školních kronik však nebylo jednotné; rozhodoval zájem a místní pochopení jejich záznamu. Na zdejší škole založil kroniku první ředitel školy, svědomitý učitel, historik a spisovatel Josef Ledr. Praměny k Pamětní knize – jak píše – sbíral od r. 1874 do r. 1881, na což teprve přikročil k sepsání knihy. Kniha byla podrobnou historií obce a školy od nejstarších dob. Od té doby psána byla kronika na zdejší škole každoročně. Napsány byly 3 kroniky. Podle výnosu presidia české zemské školní rady pro Čechy v Praze z 22.VI. 1940, čís. 2406 přes. bylo nařízeno v r. 1940: „Školní kroniky až včetně do roku 1939/40 buďtež zabaleny. Zapečetěny a uloženy jako závadné knihy. Školním rokem 1940/41 počínajíc buďtež založeny a vedeny nové školní kroniky“. (přípis čís. 323/1940 s.š.) Opatření toto bylo do 30. června 1940 zavedeno. Místní školní rada zakoupila v říjnu tuto novou knihu od Ústřed. učitel. nakladatelství v Praze za 85 K 60 hal. Začínám psátí tuto novou knihu s vědomím zodpovědnosti ku škole i k národu. Začínám ji psátí s vřelým přáním, aby na jejích příštích stránkách zaznamenán byl nový rozkvět a další vzestupy zdejší školy v zájmu a k prospěchu novodvorské mládeže i ku cit novodvorské školní obce. Proto přál bych si, aby zápisy této kroniky nazapadly jen jako suché museální vzpomínky. Její zápisy necht' dávají podněty, pobídky i výstrahy našim nástupcům v přemýšlení o lepší budoucnosti školy a mládeže podle staré latinské zásady, že „Historia est vitae magistra!“ (tj. Dějiny jsou učitelkou života)

V Nových Dvorech 31. října 1940. Probst Karel, tříd.učitel.

Povětrnost – dějiny obce (1940-1941)

Od prázdnin dostavovaly se časté a silné deště, které ztěžovaly lidem práci a překážely velmi pravidelným žním a polním pracím brzy dostavovaly se i zimy, které v deštivém podzimku a v naší kamenné škole tíživě se projevovaly při vyučování. Vytápění tříd bylo však na podzim zakázáno. Příznivé dny říjnové umožňovaly počátkem měsíce sice obstojnou teplotu ve třídách, avšak v půl říjnu teplota tak citelně poklesla, že vytápění tříd od 22. října bylo uvolněno. Vzhledem k malé zásobě uhlí (cukrovar ovčárecký dodal asi 70 q hněd. uhlí), vytápěti se musily třídy velmi úsporně. Již 26. října začalo sněžit s deštěm, do rána na neděli zůstal sníh na zemi a stromech. V neděli 27. X. ukazoval teploměr – 2° C. od toho dne teplota kolísala a krásné dny se střídaly s lijáky. V prosinci ještě toto kolísání potrvalo (teplota kol 2° – 4° C). první větší mráz (-8° C) z 13.XII. klesl 15.XII. na – 16° C, 16.XII. na – 20° C. Od toho dne potrvala nízká teplota 10° až přes 20° C až do konce ledna. Země promrzla do hloubky ½ m. Koncem prosince dostavily se prudké sněhové vánice, které způsobily závěje přes 1 m vysoké na zdejším náměstí. Obce musily zaváděti pracovní povinnost, aby uvolněny byly silnice a cesty. V horských krajích na mnoha místech byl provoz na řadu dní úplně zastaven. Na novodvorském náměstí a ulicích byly vyházeny celé hráze sněhu podél vozovek; rovněž tak v parku ku škole a kostelu. Nebývalé mrazy a prudké vánice postihly takřka celou Evropu. Teprve 8. února začala obleva, sníh rychle mizel, avšak sněhové vichřice se dostavovaly občas ještě v únoru a březnu. Do zadní věže na škole navála vichřice závěj sněhu skoro půl metru vysokou. Kostelník Krčík, který od věže měl klíče, neohlásil však ničeho a voda z roztálé závěje promočila strop nad oknem v horní chodbě. Teprve potom přišli jsme s pokrývačem Roubíčkem na tuto trestuhodnou lehkomyšlnost. Velké mrazy a vlhká zima způsobily, že omítka na škole i kostele v přízemí opadala, ač po velké opravě o prázdninách v r. 1940 znovu byla opravena. I pilíře u hlavního vchodu do školy opráskaly vlhkem a zimou. Abnormální deštivé počasí z loňského a letošního roku i množství roztátého sněhu způsobilo v Nových Dvorech a v okolí kalamitu, kterou nepamatují staří lidé v takovém rozsahu vůbec. Rolník Alois Franc – 86 roků starý – vypravoval, že 60 roků byl v Nov. Dvorech, avšak nepamatoval, aby všechny novodvorské sklepy byly zatopeny vodou. A když 9. dubna 1941 zemřel, narazil hrobník Jansa v hloubce asi ½ m na vodu a chtěl-li p. Francovi vykopati hrob, musil jeho pomocník stále vodu z hrobu pumpovati. Pumpovati musili i před pohřbem, aby mohla rakev spustiti do hrobu a zaházeti. Ve školním sklepě stoupla voda po únorové oblevě přes noc do výše 1 m 20 cm a snad i více, neboť zatopila velký sklep až po patu klenby. Zatopeny byly všechny sklepy i v loňských novostavbách, kde počítalo již se stoupáním vody. Byly to novostavby p. Dr. Tichého, čtenic. vrchního K.Vebra a pí Polákové, jakož i vila ovčáreckého cukrovaru. V gumových a rybářských botách nakvap vynášeli lidé brambory ze sklepů a mnoho bramborů bylo mrazy v dedostatečných nouzových krytech zničeno. Mnoho jich zkřenčelo pod vodou, ve školním sklípku, kamž jsme pro vodu nemohli, zkazilo brambor na 4 q. Pro pumpování vody nebyl benzin a také pumpování nepomáhalo, neboť voda rychle a ještě více stoupala. Zajímavo jest, že vody zatopila sklepy i na kopci ve Sv. Jakubě. Pamatuji se, že když jsem před 30 roky přišel do Nov. Dvorů, stávaly po dešti občas velké kaluže na obecním dětském

hřišti. Bylo to tehdy pastvisko pro husy. V r. 1922 je sokolové upravili a urovnali pro okrskové cvičení; od těch dob bývalo vždy suchým a pěkným. Letos proměnilo se v rozsáhlé jezero, na kterém vystoupila podzemní voda do výše přes $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{2}$ m. v přilehlém domě č.p.28 u p. Suka Karla vnikla až do chléva. Když si obec na jaře vypůjčila čerpadlo na elektrický pohon, dala hřiště dvakrát pumpovati, avšak voda objevila se znovu a ještě nyní – v červenci – prohánějí se na hřišti hejna hus a kachen. Voda sahá ještě posud skoro až k svahům hřiště; pěkné vysázené lípky kolem hřiště ve vodě asi zajdou. „Na Špitálském“ a „V rybníku“ za školou stály na polích veliké kaluže a vymáčely podzimní osev; podobné stezky přicházely i ze Sv. Mikuláše, Hlízova a odjinud. Některé díly teprve v květnu a červnu mohly se osít. Ze školních sklepů vyčerpala se voda výše zmíněným čerpadlem 8. a 9. července. Bylo jí tam dosud půl metru. Když chtěl se Lipský, který vodu čerpal, dostat do sklepa ke koncovce hadice, musil se plaviti v neckách. Při tom se s ním necky obrátily a Lipský v ledové vodě se pořádně „osvěžil“. Šťěstí, že venku bylo teplo skoro 30° C! Po vyčerpání sklepy se vyčistily a druhý den zatopila voda sklep až na první schod. Je obava, že letos ani nevyschne a způsobí na přízemním zdivu ještě mnoho škod. Tato vlhkost způsobila sychravou teplotu hlavně v přízemních třídách ještě v březnu a dubnu. Ještě 22. dubna musily se nižší třídy vytápěti. V lednu a únoru zkusili jsme ve třídách nejvíce, neboť povrchové uhlí špatné jakosti tak vyhřívalo třídy, že u plných kamen srážela se pára z úst. Poslední sněhová vánice se loučila s námi 7. a 8. dubna. Asi decimetrový poprašek však 9. dubna roztál. Dne 3. května při teplotě -1° C (v sobotu) sice ještě po celý den poletoval sníh, avšak ležeti nezůstal. Prvé dny květnové studily; v polou května se oteplilo. Prudké mrazy zničily v Nových Dvorech a kolem Malína i v okolí mnoho švestek a třešní. Ve školní zahradě zničily 4 stromy. Také mnoho květů v mrazivé zimě zašlo, ač četné pupence slibovaly hojnou úrodu, jest v Nových Dvorech jen málo ovoce; z toho mála ještě mnoho poškodily 8. května prudký liják s krupobitím a 10. června silná vichřice, která polámala mnoho větví a nadělala v lesích hodně vývrátů. Letošní zima způsobila mnoho škod i na lesní zvěři. Hlad a mráz vyháněl zvěř z lesů k lidským příbytkům. Na školní zahradě denně bývalo několik bažantů, kam nosili jsme jim zbytky chleba ze školních lavic. V parku před školou hrabala si drobná koroptví rodina. Noviny přinášely zprávy o zajících a srncích, které přicházely až na dvory, do osad a měst. Školní rok 1940/41 ukončen byl 28. června 1941. Žactvo i učitelé shromáždili se v 8 1/2 hod. dopol. svátečně oděni ve IV. B. Řídící učitel Probst Karel rozloučil se se žáky před prázdninami, napomenul je k slušnému chování o prázdninách.

Prázdniny

Výnosem č. 27.065 okr. úřadu v Kutné Hoře ze 14.VII.1941 jmenoval okresní hejtman Dr.Prادل novou místní škol. radu v N. Dvorech. Vladimíra Urbánka, starostu obce N. Dvorů jako předsedu. Karla Probsta, říd. učitele v N. Dvorech jako náměstka. Členy m. šk. rady za školu jsou: Karel Probst, říd. učitel a Miloslav Vančura, def. učitel. Za občanstvo: MUDr. Josef Tichý, obvod. lékař, Nové Dvory, Josef Novotný, zámečník a půdecký ovčár. cukrovaru, N. Dv.14, Ladislav Ciner, rolník ve Sv. Mikuláši, č. 48 a Vladimír Urbánek (výše jmenovaný jako předseda). Nová míst. šk. rada ustavila se dne 23.července tr. a členové podepsali slib podle dekretu státního presidenta z 8.III.1940 č. 83 Sb. V dalším schválili správou školy navržené opravy. Od 11. – 29. srpna účastnil se říd. učitel Probst Karel a uč. Vančura Miloslav prázdninového kursu jazyka německého v Kutné Hoře, který uspořádán byl pro vedoucí školy. Vyučovali profesori obchod.školy Marek a Gopoldová 75 hodin (po 5 hod. denně). Celkový počet účastníků přes 60.

Z kraje: Otevření dolu na Turkaňku

Dne 26.srpna podnikli účastníci kursu společnou vycházku na Turkaňk (němec. Durchgang), kde asi před rokem byl otevřen důl lidově zvaný „na Kašpaře“. Otevřením tohoto dolu činí se pokus, zda dala by se vskřísit stará sláva bývalých kutnohorských dolů. Příznivý výsledek jistě by v budoucnu měl velký význam pro blízké okolí. Proto zmíním se krátce o této krajinné zajímavosti. Na staré hornické mapě z r. 1719 zakreslena je na Turkaňku šachta asi 119 m hluboká. Šachta byla později zasypána a asi 20 kroků od ní vyhloubena byla v r. 1875 šachta nynější do hloubky asi 300 m. i ta byla později pevným zdivem překlenuta asi v 6 m hloubky a zasypána. Polokulovitý kámen v blízkosti šachty připomíná tesaným písmem ukončení hornických prací takto: „Konec dolování na HK (Horách Kutných) 1904-20/5.“Loňského roku po delším hledání (staré mapy byly nepřesné!) byla šachta opět odkryta a pevné klenutí vybouráno. Dosud pronikli dělníci do hloubky 100 m; 200 m je zatopeno vodou; vytahují sesuté trámové a stěny dolu nově vyztužují. Až odkryta bude panská šachta kaňkovská, pomýšlí se spojití obě šachty překopem, aby mohlo se přikročit k pronikavějšímu a přesně kontrolovanému odčerpání podzemních, nebezpečných vod a umožněny byly další prohlubovací a snad i slibné kutací práce v hloubce 5-600 m na severním kutnohor. pásmu, které je

a pyrit (měď, arsen, zinek), na rozdíl od pásma středního (stříbro) a jižního (zlato). Kladivka, vrtačky a vzdušný vrátek pro spouštění klecí na materiál pohánějí se na Turkaňku stlačeným vzduchem. Je to pohonná síla sice dražší než elektřina, avšak za to bezpečnější. Horníci sestupují do dolu po žebřících v lezném oddělení, které čítá na 100 metrech 25 povalů (žebříků a odpočívadel). Stará, v pevné skále tesaná a proto dobře zachovalá šachta malínská („Čtrnácti pomocníků“) slouží v zimě jako tažná, v létě jako výtažná šachta větrací (vzdušná vzdálenost asi 1 450 m). Práce řídí pp. ing. Gruber a rada Auer v kutnohorním úřadu, na dole samotném naddůlní Vartecký. Přáli bychom si, aby se jejich práce zdařila a starým hornickým měštům Malínu, Kaňku a Kutné Hoře přinesla nový rozkvet dle slov hornického a v zdější krajině už nezvyklého pozdravu „Zdař Bůh!“, jímž nás v Turkaňku vítali.

Regulace Klejnarky

I to se sluší zaznamenati, že od malínského mostu k Novým Dvorům začal se o prázdninách prováděti další úsek regulace říčky Klejnarky, začal se prováděti výkop přímého řečiště.

Válka

Válka vstupuje koncem prázdnin do 102. týdne svého trvání. Během min. roku obsadilo německé vojsko v krátkém čase Jugoslavií, Řecko, ostrov Kretu. Dne 22. června prudce udeřilo na Rusko a dobylo Ukrajinu, kde nyní s ustupujícími Rusy svádí těžké a vítězné boje. Na vyzvání okresního úřadu ozdobeny byly škola i budovy v obci symbolickými červenými V, která znamenají Viktoria tj. Vítězství Německé říše na všech frontách, lidé si zčeštili červené V na přilehavější: Vraždíme.

Úprava obec. a měšťan. škol

Dne 29. srpna došel na správu školy prováděcí výnos z 27.VIII.1941 č. 106.000/41 k vlád. nařízení o nové úpravě obecných a měšťan. škol s českým vyuč. jazykem. Podle téhož výnosu rozšiřují se obecné školy od počátku škol. roku 1941/42 na osu post. ročníků. Prvý až čtvrtý post. ročník tvoří základní stupeň obecné školy, k němuž připojujeme se čtyřtřídní výběrová měšťan. škola s výběrem 35 % (nejvýš 40 %) nejlepších žáků. V dohodě s rodiči navrženo letos 7 žáků (4 děvč. a 3 chl.) do I. roč. měšťan. škol v Kutné Hoře. Žáci, kteří byli zapsáni o prázdninách z V. p. roku přeřazeni budou do II. roč. měšťan. školy, která nazvaná nyní školou hlavní. I po nečekaném odchodu těchto dalších žáků ze zdejší školy, nebude asi organizace (počet tříd) naší školy pro nový školní rok měněn, neboť spojením různých tříd vychází všude celkový počet maximálně přes 60, minimálně 49 žáků.

Nový školní rok se hlásí!... Kéž přinese naší škole, učitelstvu i žactvu radostné úspěchy v práci i prospěchu! V Nových Dvorech 31.srpna 1941. Probst Karel, říd. učitel. četl Jos. Pavel, okr. škol.insp. 19.12.1941.

Místní zajímavosti (1941-1942). Odevzdání zvonů.

Dne 26. března sejmut byl z kostela sv. Martina zvon z r. 1757. Ve dnech 27. – 28. března sňaty 2 zvony ze školní přední věže. Oba zvony pořízeny byly v r. 1925 za zvony rekvírované ve světové válce (1916). Ulity byly mistrem Buřilem v Kuklenách. Menší zvon „Pomocnice křesťanů“ s obrazem Matky Bohorodičky vážil 3 q, větší zvon s obrazem sv. Anny vážil 4.3 q. Po válečných a prknech dopraveny byly oba zvony s půdy po školním schodišti do přízemí, před školou dne 30.III. naloženy na valník a odvezeny na sedlecké nádraží a vlakem do Prahy. Obtížná práce skončena bez nehody.

Eva Dítětová

Zvon ze Sv. Maxima na zámeckém
ochozu pod věží. (26. III. odpol.)

Nakládání zvonů v oči Sv. Anny
na valník před školou. (30. III. dopol.)

Zvony z oči Sv. Anny v předsenní chodbě školní (28. III. odpol.) připravené
k nakládání. (označené nápisy FAR. Ú. Nové Dvory - Okres Kutná Hora).